

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 277/05-5

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 20. decembra 2005 predbežne prerokoval sťažnosť R. V., bytom K., ktorou namietal porušenie základných práv zaručených v čl. 48 ods. 2, čl. 35 a v čl. 39 Ústavy Slovenskej republiky rozhodnutím S. p. B. z 31. augusta 2004 a rozsudkami Krajského súdu v Košiciach č. k. 5 Sd 123/04-16 z 11. apríla 2005 a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 So 82/2005 z 28. septembra 2005, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť R. V. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. novembra 2005 doručená sťažnosť R. V., bytom K. (ďalej len „sťažovateľ, resp. navrhovateľ“), ktorou namietal porušenie jeho „... práva podľa článku 48 ods. 2, ako aj podľa článku 35, aj podľa článku 39 Ústavy SR“ (ďalej len „ústava“) rozhodnutím S. p. B. (ďalej len „S. p.“, resp. „odporkyňa“) č. 740 509 8888 z 31. augusta 2004 a rozsudkami Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 5 Sd 123/04-16 z 11. apríla 2005 a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 2 So 82/2005 z 28. septembra 2005.

Sťažovateľ tvrdí, že „... Podľa článku 48 ods. 2 Ústavy SR je porušené moje právo na spravodlivé prešetrenie môjho prípadu pretože Krajský súd ako aj Najvyšší súd neprešetrili a nevybavili môj prípad riadne a spravodlivo. Článok 35 ako aj 39 Ústavy SR zaručuje každému právo na primerané hmotné zabezpečenie od štátu pre také osoby ktoré nie z vlastnej viny nemôžu pracovať a pretože mi bol neprávom odobratý invalidný dôchodok došlo k porušeniu mojich práv. Krajský súd ako aj Najvyšší súd sa vyhovára na zákon 461/2003 Z. z., ktorým mi bol zrušený invalidný dôchodok, a preto žiadam Ústavný súd SR aby prešetril tiež či nejde o porušenie mojich práv z dôvodu retroaktivity pretože podľa môjho názoru uvedený zákon odstraňuje retroaktivitu.“

Sťažovateľ žiada a trvá „... na tom, aby Ústavný súd SR zrušil rozhodnutie S. p. ako aj obidvoch súdov“.

II.

Zo sťažnosti a k nej pripojených písomností vyplýva, že:

1. S. p. vyššie citovaným rozhodnutím (ďalej citované z rozsudku krajského súdu z 11. apríla 2005) „... odňala... podľa § 70, § 112 ods. 2 a 6, § 263 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení navrhovateľovi od 16. 10. 2004 invalidný dôchodok, na ktorý sa mu podľa § 263 ods. 1 cit. zákona o sociálnom poistení zmenil čiastočný invalidný dôchodok priznaný podľa predpisov účinných pred 1. 1. 2004 s odôvodnením, že tento podľa posudku posudkového lekára sociálneho poistenia S. p., pobočka K., nie je invalidný podľa § 71 ods. 1 cit. zákona, lebo pre dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav nemá pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou, pričom miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť u neho predstavuje 25 % . ...“

2. Krajský súd rozsudkom z 11. apríla 2005 potvrdil rozhodnutie S. p. z 31. augusta 2004. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol: „(...) Súd v konaní podľa § 250l a nasl. O. s. p. po preskúmaní napadnutého rozhodnutia a oboznámení sa s dávkovým spisom odporkyne dospel k záveru, že opravný prostriedok navrhovateľa nie je dôvodný.“

Preskúmaným rozhodnutím odporkyne zo dňa 31. 8. 2004 č. 740 509 8888 bol navrhovateľovi podľa § 70, § 112 ods. 2 a 6 a § 263 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení od 16. 10. 2004 odňatý invalidný dôchodok, na ktorý sa mu podľa § 263 ods. 1 cit. zákona zmenil čiastočný invalidný dôchodok, ktorý mu bol priznaný podľa predpisov účinných pred 1. 1. 2004. K odňatiu invalidného dôchodku navrhovateľovi došlo z dôvodu, že podľa posudku posudkového lekára sociálneho poistenia S. p., pobočka K., zo dňa 13. 8. 2004, tento podľa § 71 ods. 1 cit. zákona nie je už invalidný, lebo pre dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav nemá pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou. Miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť u neho predstavuje 25 % a táto bola stanovená podľa kapitoly V, položky 5 písm. a) prílohy č. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení vychádzajúc zo skutočnosti, že rozhodujúcim zdravotným postihnutím u navrhovateľa je stredne ťažké narušenie osobnosti s miernym obmedzením výkonnosti organizmu. Bolo zistené, že navrhovateľ trpí ochorením: simplexná subnormná osobnosť so schizoidnými rysmi a so zníženou sociabilitou, hepatopatia bez laboratórnej aktivity. Zo záveru tohto posudku vyplýva, že u menovaného ide o rozumové schopnosti v pásme dolného priemeru. V minulosti menovaný posudzovaný ako IQ – 77. Mnesticke funkcie sú znížené až do pásma ľahkej duševnej zaostalosti MQ: 70. Nepriaznivý zdravotný stav menovaného potencujú aj poruchy afektivity. Celkove však jeho zdravotný stav nepodmieňuje pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť nad 40 %.

K rovnakému záveru, pokiaľ ide o neexistenciu invalidity u navrhovateľa dospel aj posudkový lekár sociálneho poistenia odporkyne so sídlom v K., vo svojom posudku podanom dňa 15. 3. 2005 pre účely súdneho konania. Duševné poruchy a poruchy správania považoval za rozhodujúce zdravotné postihnutie navrhovateľa s tým, že podľa prílohy č. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení je začlenené v kapitole V, pod položkou 5 písm. a), s vyjadrením miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v rozsahu 25 %. Zdravotný stav navrhovateľa charakterizoval diagnostickým záverom: simplexná subnormná osobnosť so schizoidnými rysmi, ku ktorému dospel po zhodnotení aktuálneho zdravotného stavu navrhovateľa, na základe ním absolvovaných odborných lekárskejších vyšetrení. Posudkový lekár v závere konštatoval, že u posudzovaného ide o rozumové schopnosti v pásme dolného priemeru. Mnesticke funkcie sú znížené do pásma

ľahkej duševnej zaostalosti. Ide o poruchu osobnosti so schizoidnými rysmi. Prítomné sú tiež ľahké organické prejavy zmien CNS. Takémuto zdravotnému stavu podľa prílohy č. 4 cit. zákona, zodpovedá 25 % miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť.

Navrhovateľ bol uznaný za čiastočne invalidného na základe posudku posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia S. p., pobočka K., zo dňa 23. 11. 1994, vychádzajúc z diagnostického záveru: mentálna retardácia ľahkého stupňa u simplexnej osobnosti so schizoidnými rysmi, chronická hepatopatia s hraničnou hyperbilirubinémiou, sysmetrická štítina žľaza s aktívnejším pravým lalokom s ľahko zvýšenými hodnotami T3.

Navrhovateľ v priebehu konania zotrval na podanom návrhu na preskúmanie zákonnosti napadnutého rozhodnutia odporkyne v celom rozsahu z dôvodov v ňom uvedených. Zhodne ako pred posudkovými lekármi sociálneho poistenia popísal svoje subjektívne ťažkosti, pričom dodal, že podľa jeho názoru, v dôsledku rozhodnutia odporkyne, prišiel o zamestnanie a t. č. je bez finančných prostriedkov. V tejto súvislosti ďalej uviedol, že si želá byť zamestnaný a mať sociálne istoty tak, ako mal aj v minulosti. Poukázal aj na skutočnosť, že podľa jeho názoru, legislatíva v tejto oblasti nie je dobrá a preto by mali príslušné štátne orgány iniciovať v budúcnosti jej zmenu. Od 15. 3. 2005, kedy sa zúčastnil zasadnutia posudkového lekára sociálneho poistenia odporkyne, so sídlom v K., absolvoval len kontrolné vyšetrenie na psychiatrii v K. a nedisponuje žiadnymi časovo aktuálnejšími odbornými lekárskymi správami. (...)

Podľa § 71 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov poistenec je invalidný, ak pre dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav má pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou.

Podľa § 263 ods. 1, 2 a 4 citovaného zákona invalidný dôchodok a čiastočný invalidný dôchodok, ktoré boli priznané podľa predpisov účinných pred 1. 1. 2004 sa považujú po 31. 12. 2003 za invalidný dôchodok podľa tohto zákona v sume, v akej patrili k 31. 12. 2003 a vyplácajú sa aj po tomto dni, za podmienok ustanovených predpismi účinnými do 31. 12. 2003, ak tento zákon neustanovuje inak.

Trvanie invalidity na nárok na invalidný dôchodok uvedený v odseku 1 S. p. preskúma podľa tohto zákona pri kontrolnej lekárskej prehliadke určenej pred 1. 1. 2004, s lehotou jej uskutočnenia po 31. 12. 2003.

Ak po preskúmaní invalidity podľa odseku 2 poistenec, ktorému bol priznaný invalidný dôchodok podľa predpisov účinných pred 1. 1. 2004 má pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť najviac o 40 %, zaniká nárok na invalidný dôchodok, vrátane invalidného dôchodku, na ktorý bol prekvalifikovaný čiastočný invalidný dôchodok, odo dňa zastavenia výplaty tohto dôchodku.

Podľa § 112 ods. 2 a 6 citovaného zákona dávka sa odníme, ak zanikol nárok na dávku alebo ak sa zistí, že sa dávka priznala neprávom.

Dávka sa odníme, zníži alebo jej výplata sa zastaví odo dňa nasledujúceho po dni, ktorým uplynulo obdobie, za ktoré sa dávka už vyplatila.

Zdravotný stav navrhovateľa zistený pri kontrolnej lekárskej prehliadke na účely invalidného dôchodku objektívnymi zdravotnými vyšetreniami podľa zhodných záverov obsiahnutých v posudkoch vo veci konajúcich posudkových orgánov neznižuje v súčasnosti jeho pracovnú schopnosť natoľko, aby bol invalidný podľa platnej právnej úpravy. Podľa týchto posudkov jeho telesné alebo duševné schopnosti sú toho času dostatočné na vykonávanie sústavného zamestnania, pretože pre dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav nemá pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou. Posudkové orgány vyčerpávajúcim a presvedčivým spôsobom odôvodnili svoj posudkový záver v zmysle, ktorého bola invalidita navrhovateľa oduznaná. Keďže navrhovateľ v konaní nepreukázal, že by sa jeho zdravotný stav zhoršil na mieru invalidity, nárok na invalidný dôchodok mu zanikol.

Súd zvážil všetky uvedené skutočnosti a na ich základe v súlade s citovanými zákonnými ustanoveniami podľa § 250q ods. 2 O. s. p. napadnuté rozhodnutie odporkyne ako vecne správne potvrdil. (...)“

3. Najvyšší súd rozsudkom z 28. septembra 2005 potvrdil rozsudok krajského súdu z 11. apríla 2005. Svoje rozhodnutie odôvodnil nasledovne: „(...) Ako to uviedol aj krajský súd, nárok na invalidný dôchodok podľa § 71 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v platnom znení(d’alej len zákon č. 461/2003 Z. z.) by u navrhovateľa prichádzal do úvahy len vtedy, keby pre dlhodobu nepriaznivý stav mal pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou. Takýto zdravotný stav u navrhovateľa nebol objektívne zistený.

Zdravotný stav navrhovateľa opakovane posudzovali zákonom stanovené posudkové orgány – posudkoví lekári. Posudky po vyšetrení navrhovateľa, ako aj na základe jeho zdravotnej dokumentácie, sú jednoznačné so zhodným konštatovaním, že navrhovateľ nie je invalidný podľa § 71 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., lebo pre dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav nemá pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako o 40 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou.

Najvyšší súd v uvedenej právnej veci dospel k záveru, že krajský súd náležite zistil skutkový stav a vyvodil z neho správne právne názory, na ktoré odvolací súdi v plnej miere odkazuje a s ktorými sa stotožňuje. Krajský súd dostatočne a zrozumiteľne odôvodnil svoje rozhodnutie.

Navrhovateľ v konaní pred odvolacím súdom nepredložil žiadne dôkazy, ktorý by odôvodnili spochybnenie záverov o zdravotnom stave navrhovateľa a ani netvrdil skutočnosti o svojom zdravotnom stave, ktoré by pri jeho posudzovaní neboli zohľadnené alebo vyhodnotené.

Za týchto okolností preto Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa ustanovenia § 219 OSP rozsudok krajského súdu ako vecne správny potvrdil. (...)“

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ namietal porušenie základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy, pričom z obsahu sťažnosti je zrejmé, že jeho námietky sa týkajú porušenia práva „na spravodlivé prešetrenie môjho prípadu pretože krajský súd ako aj Najvyšší súd neprešetrili môj prípad riadne a spravodlivo“, teda sťažovateľ namietal porušenie práva na spravodlivý proces.

Z obsahu sťažnosti ďalej vyplýva („... článok 35 a 39 Ústavy SR zaručuje každému právo na primerané hmotné zabezpečenie od štátu pre také osoby, ktoré nie z vlastnej viny nemôžu pracovať a pretože mi bol neprávom odobratý invalidný dôchodok došlo k porušeniu mojich práv ...“), že sťažovateľ, keď už tieto právne normy (články ústavy) uvádzal, namietal porušenie základného práva na hmotné zabezpečenie v primeranom rozsahu garantovaného čl. 35 ods. 3 (druhou vetou) ústavy a základného práva na primerané hmotné zabezpečenie v starobe a pri nespôsobilosti na prácu garantovaného čl. 39 ods. 1 ústavy.

Podľa čl. 35 ods. 3 ústavy občania majú právo na prácu. Štát v primeranom rozsahu hmotne zabezpečuje občanov, ktorí nie z vlastnej viny nemôžu toto právo vykonávať. Podmienky ustanoví zákon.

Podľa čl. 39 ods. 1 ústavy občania majú právo na primerané hmotné zabezpečenie v starobe a pri nespôsobilosti na prácu, ako aj pri strate živiteľa.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie sťažnosti pre jej zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodu na jednej strane a namietaným rozhodnutím alebo iným zásahom orgánu štátu do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej, ako aj nezistenie žiadnej

možnosti porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (mutatis mutandis rozhodnutie sp. zn. III. ÚS 138/02 a v ňom citovaná ďalšia judikatúra).

Predmetom sťažnosti je tvrdené porušenie základných práv a slobôd sťažovateľa garantovaných v čl. 48 ods. 2, čl. 35 ods. 3 a v čl. 39 ods. 1 ústavy rozhodnutím S. p. č. 740 509 8888 z 31. augusta 2004, rozsudkom krajského súdu č. k. 5 Sd 123/04-16 z 11. apríla 2005 a rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 2 So 82/2005 z 28. septembra 2005.

1. K porušeniu základného práva na spravodlivý proces rozhodnutím S. p. a rozsudkami krajského súdu a najvyššieho súdu malo dôjsť podľa sťažovateľa tým, že súdy *„neprešetrili a nevybavili môj prípad riadne a spravodlivo ...“*, v dôsledku čoho mu *„bol neprávom odobratý invalidný dôchodok“* (sťažovateľ dôvody, pre ktoré žiada zrušiť rozhodnutie S. p., neuviedol.)

a) Pokiaľ ide o namietané porušenie označeného základného práva rozhodnutím S. p. a rozsudkom krajského súdu, treba poukázať na citovaný čl. 127 ods. 1 ústavy, z ktorého vyplýva, že právomoc ústavného súdu je daná iba vtedy, ak o ochrane základných práv alebo slobôd nerozhoduje iný súd. Právomoc ústavného súdu je preto v týchto prípadoch subsidiárna. O ochrane označeného základného práva sťažovateľa, ktorého porušenie namieta, vo vzťahu k rozhodnutiu S. p. rozhodol krajský súd a vo vzťahu k rozsudku krajského súdu rozhodol v odvolacom konaní najvyšší súd. Preto vzhľadom na uvedenú zásadu subsidiarity nie je v právomoci ústavného súdu preskúmať rozhodnutie S. p. a ani rozsudok krajského súdu č. k. 5 Sd 123/04-16 z 11. apríla 2005.

Vzhľadom na uvedenú skutočnosť bolo treba túto časť sťažnosti odmietnuť pre nedostatok právomoci ústavného súdu.

b) Pokiaľ ide o námietku porušenia označeného základného práva rozsudkom najvyššieho súdu, podľa svojej konštantnej judikatúry ústavný súd nemá zásadne oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil

(II. ÚS 21/96). Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom napokon nie je ani chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov. Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ústavy (I. ÚS 13/01).

Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ vo svojej sťažnosti neuviedol žiadnu skutočnosť, na základe ktorej by bolo možné usudzovať, že napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu, ktoré obsahuje podrobné odôvodnenie (pozri bod 3 v nadväznosti na bod 2 časti III tohto uznesenia), je postihnuté takými nedostatkami, ktoré by odôvodňovali záver o jeho zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti a v konečnom dôsledku o porušení práva sťažovateľa na spravodlivý proces, tak ako to tvrdil vo svojej sťažnosti. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s názorom najvyššieho súdu a ani krajského súdu ohľadom zistenia skutkového stavu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o porušení práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Vzhľadom na uvedené skutočnosti bolo potrebné v tejto časti sťažnosť odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú.

2. Rovnako je sťažnosť zjavne neopodstatnená aj v časti namietajúcej porušenie základných práv podľa čl. 35 ods. 3 a čl. 39 ods. 1 ústavy. Skutočnosť, že sťažovateľ (ktorý neuviedol žiadne právne relevantné dôvody podporujúce jeho tvrdenia o porušení týchto základných práv odňatím mu čiastočného invalidného dôchodku) nevie nájsť zamestnanie a v súčasnosti platné a účinné právne predpisy neumožňujú vzhľadom na jeho objektívne zistený zdravotný stav priznať mu ním požadovanú sociálnu dávku, sama osebe neznamena porušenie označených článkov ústavy.

Nad rámec uvedeného ústavný súd poznamenáva, že porušenie základného práva alebo slobody nemožno vyvodzovať zo samotného faktu neúspechu (nevyhovenia návrhu) v konaní pred všeobecným súdom, resp. iným štátnym orgánom (napr. I. ÚS 40/95).

Zo všetkých uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. decembra 2005